

Vlaanderen
is erfgoed

Archeologische toevalsvondsten

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

onroenderfgoed.be

Deze folder maakt je wegwijs in de regelgeving over archeologische toevalsvondsten. Ze is in de eerste plaats gericht aan de vinder van de toevalsvondst, maar ook aan de zakelijkrechthouder (dat is de eigenaar, erfpachter, vruchtgebruiker, opstalhouder of leasinggever) en de gebruiker van het terrein, en aan de betrokken gemeentebesturen en aannemers. Je krijgt een antwoord op volgende vragen:

- Wat is een toevalsvondst?
- Wat moet je doen bij een toevalsvondst?
- Hoe verloopt de procedure?
- Wat doe je als je menselijk botmateriaal vindt?
- Verder onderzoek van de vondsten
- Wie is eigenaar van de vondsten?
- Wat is het archeologisch ensemble?
- Beheer van het archeologisch ensemble
- Wat gebeurt er als je de regels niet naleeft?
- Waar vind je meer informatie?

De zorg voor het onroerend erfgoed wordt in Vlaanderen geregeld door het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het bijhorende Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.

Wat is een toevalsvondst?

Vlaanderen heeft een rijk archeologisch verleden. Al duizenden jaren leven er mensen in onze streken. Ze woonden hier, bewerkten het land, dreven handel en begroeven hun doden. Dat uit zich in de bodem op verschillende manieren: muren in natuursteen of baksteen, menselijke of dierlijke beenderresten, verkleuringen in de ondergrond die restanten zijn van houten gebouwen, grachten of wegen, prehistorische stenen artefacten, metalen voorwerpen, waterputten, scheepswrakken, ...

Volgens het Onroerenderfgoeddecreet is een toevalsvondst een vondst die toevallig aan het licht komt, dus niet tijdens een archeologisch onderzoek of door het zoeken met een metaaldetector. Het onderzoek van deze toevalsvondsten en de vondstcontext kan belangrijke wetenschappelijke kennis over het verleden van de mens en zijn leefomgeving opleveren.

Wat moet je doen bij een toevalsvondst?

Voer je graafwerken, bouwwerken, landbouwactiviteiten, ... uit en vind je onverwacht sporen of voorwerpen waarvan je vermoedt dat ze een historische waarde hebben? Meld deze vondst dan binnen de 3 dagen aan het agentschap Onroerend Erfgoed via het digitale vondstmeldingsformulier: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/vondstmeldingen/toevalsvondsten/formulier>.

Het is niet altijd eenvoudig om een archeologische toevalsvondst te herkennen. Treffende voorbeelden zijn massieve natuurstenen funderingen, menselijke skeletresten in en rond een kerk, een waterput, houten palen van een brug, bakstenen muren en vloeren, een beerput, ... Als je twijfelt, meld je je vondst beter hoe dan ook!

Ons beleidsveld staat niet stil, onze regelgeving evolueert. Het agentschap Onroerend Erfgoed kan niet garanderen dat de informatie uit deze folder actueel is op het moment dat je het leest. Kijk voor de meest actuele informatie altijd op onze website www.onroerenderfgoed.be

Hoe verloopt de procedure?

//////
Meldde je een toevalsvondst? Dan neemt het agentschap Onroerend Erfgoed onmiddellijk contact met je op om de vondst en vondstcontext te beoordelen. Het agentschap brengt de zakelijkrechthouder, gebruiker en betrokken gemeente op de hoogte van de toevalsvondst en de juridische gevolgen.

De vinder, zakelijkrechthouder en gebruiker zijn tot **10 dagen** na de melding verplicht om:

- de vondsten en hun vindplaats in onveranderde toestand te bewaren
- de vondsten en hun context tegen beschadiging of vernieling te beschermen
- de vondsten en hun context toegankelijk te maken voor onderzoek door het agentschap Onroerend Erfgoed of de door het agentschap aangestelde archeoloog

Het agentschap heeft **10 dagen** de tijd om de toevalsvondst te onderzoeken. In overleg met de zakelijkrechthouder en gebruiker komt een archeoloog ter plaatse om de vondsten en de locatie te registreren en documenteren. Dit onderzoek wordt door de Vlaamse overheid gefinancierd.

Komt de archeoloog tot de conclusie dat de vondst geen archeologische waarde bezit, dan kunnen de werken meteen worden verder gezet. Als de vondst wel een archeologische waarde bezit, zal de archeoloog de vondst onderzoeken en eventueel de volledige context of archeologische site

opgraven. Indien mogelijk kan een deel van de werken verder gezet worden terwijl het archeologisch onderzoek nog loopt.

Wanneer de archeoloog het terrein terug vrijgeeft, kunnen de werken worden hervat. Het agentschap bevestigt de vrijgave van het terrein altijd per brief.

Complexe vondsten

Heel uitzonderlijk gaat het om een toevalsvondst met een complexe context en zijn 10 dagen te kort om de vondst te onderzoeken. Het agentschap kan de termijn dan verlengen en brengt de zakelijkrechthouder en gebruiker op de hoogte van die verlenging. Duurt de totale termijn langer dan 30 dagen, dan heeft de zakelijkrechthouder of gebruiker recht op een schadevergoeding.

Deze vergoeding wordt berekend op basis van de aangetoonde schade die ontstaan is vanaf de 31ste dag na de melding van de toevalsvondst bij het agentschap. Het recht op een vergoeding vervalt wanneer je de toevalsvondst niet op een correcte manier meldde.

Je kan bij het agentschap schriftelijk een aanvraag tot schadeloosstelling indienen. Je vermeldt dan minstens volgende gegevens:

- jouw naam en adres
- de locatie van het archeologisch onderzoek
- de omschrijving van de schade
- de raming van de schade met de nodige bewijsstukken

Wat doe je als je menselijk botmateriaal vindt?

Vind je menselijke resten, staak dan onmiddellijk de graafwerken. Ook wanneer je twijfelt of het aangetroffen botmateriaal menselijk van oorsprong is. Verwittig in eerste instantie de politie (op het noodnummer 112). De politie komt ter plaatse en zal de nodige vaststellingen doen. Indien nodig verwittigen zij het parket.

Concludeert de politie na het onderzoek dat het geen verdacht overlijden is, maar een vondst met archeologische waarde, dan melden zij de toevalsvondst aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

Het agentschap brengt de vinder, zakelijkrechthouder en gebruiker van het terrein en de betrokken gemeente op de hoogte van de vondst en de juridische gevolgen. De verdere procedure en termijnen verlopen zoals bij een gewone archeologische toevalsvondst.

Verder onderzoek van de vondsten

De archeoloog neemt alle voorwerpen en stalen mee voor verder onderzoek. Hierover sluit het agentschap een overeenkomst met de zakelijkrechthouder of eigenaar van het terrein. Als de zakelijkrechthouder dat wenst, kan er ook onmiddellijk een overeenkomst worden gesloten over de definitieve bewaring van de archeologische vondsten en stalen.

Het agentschap verwerkt de resultaten van het onderzoek binnen een termijn van 2 maand tot een archeologierapport en binnen een termijn van 2 jaar tot een eindverslag. Het agentschap publiceert het eindverslag via het Archeologieportaal: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/rapporten/eindverslagen>. Wil je de resultaten van het onderzoek kennen, dan kan je het eindverslag raadplegen.

Wie is eigenaar van de vondsten?

Wie eigenaar is van het perceel op het moment dat de toevalsvondst wordt aangetroffen, is volgens het burgerlijk wetboek eigenaar van de archeologische objecten of vondsten. Hij of zij blijft eigenaar van de voorwerpen, ook als de grond later verkocht wordt.

Wat is het archeologisch ensemble?

Het archeologisch ensemble bestaat uit alle vondsten (vuurstenen voorwerpen, aardewerkscherven, ...), stalen (bodemstalen voor datering, bodemstalen die dienen gezeefd te worden, ...) en alle onderzoeksdocumenten (foto's, tekeningen, opmetingsplannen, 3D-reconstructies, vondstenlijsten, stalenlijsten, gps-coördinaten, archiefdocumentatie, ...).

Het Onroerenderfgoeddecreet verplicht om het archeologisch ensemble:

- permanent als één geheel te bewaren
- in goede staat te behouden
- beschikbaar te houden voor wetenschappelijk onderzoek

Die verplichting is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de eigenaar van de vondsten en het agentschap en start nadat de archeoloog het eindverslag (tot maximum 2 jaar na de opgraving) heeft opgeleverd. Zolang het onderzoek loopt, draagt de archeoloog zorg voor het ensemble.

Beheer van het archeologisch ensemble

Na het onderzoek kan het ensemble worden ondergebracht in een erkend onroerenderfgoeddepot. Dan neemt het erkend depot de verantwoordelijkheid op zich om het archeologisch ensemble als 1 geheel te bewaren, in goede staat bij te houden en ter beschikking te stellen voor onderzoek.

De eigenaar van de vondsten kan er ook voor kiezen het ensemble zelf te beheren of het ensemble onder te brengen in een niet-erkend depot en dus ook de verantwoordelijkheid te dragen voor (een kopie van) de onderzoeksdocumenten. Dan is hij of zij zelf verantwoordelijk voor het permanent als één geheel bewaren, het in goede staat behouden en het beschikbaar houden van het archeologisch ensemble voor wetenschappelijk onderzoek.

Erkende depots

Er zijn verschillende erkende onroerendergoeddepots in Vlaanderen. Elk depot heeft zijn eigen depotprofiel. Dat profiel beschrijft welke ensembles het depot wel of niet opneemt. Meer informatie vind je op www.onroerendergoed.be.

Het agentschap als erkend depot

Het agentschap beschikt zelf over een erkend onroerendergoeddepot. Dit depot staat open voor alle archeologische ensembles die het gevolg zijn van een toevalsvondst. Aan het deponeren zijn voor de eigenaar geen kosten verbonden. Meer informatie vind je op www.onroerendergoed.be.

Wat gebeurt er als je de regels niet naleeft?

Een toevalsvondst die niet tijdig gemeld wordt, leidt tot een onherroepelijk verlies van kennis over ons verleden. Als jij redelijkerwijs had moeten weten dat je op een vondst met archeologische waarde stuitte én die vondst niet binnen de 3 dagen aangaf bij het agentschap Onroerend Erfgoed, ben je strafbaar. Ook het niet tijdelijk bewaren en beschermen van de toevalsvondst én de vindplaats, zijn strafbaar.

WAAR VIND JE MEER INFORMATIE?

Onroerend Erfgoed is een agentschap en wetenschappelijke instelling van de Vlaamse overheid. We zijn bevoegd voor bouwkundig, archeologisch, landschappelijk en varend erfgoed. Samen met onze partners geven we Vlaanderen nu en straks mee vorm en kleur door de zorg voor onroerend erfgoed voor iedereen vanzelfsprekend te maken.

Wij zijn telefonisch bereikbaar elke werkdag in de voormiddag van 9 tot 12u en verder op dinsdag en donderdag ook van 13 tot 16u.

Onroerend Erfgoed
Herman Teirlinckgebouw
Havenlaan 88 bus 5
1000 Brussel
T 02 553 16 50
info@onroenderfgoed.be
www.onroenderfgoed.be

© foto's: Onroerend Erfgoed